

Flora en fauna quickscan Zeedijk 5F te Dordrecht

Rapportnr.
Auteurs
Opdrachtgever
Datum uitgave

2018-N14
E. van Doorn & S. D. Elzerman
Dhr. M. Stehouwer
17 mei 2018

Flora en fauna quickscan Zeedijk 5F te Dordrecht

Aanleiding

In het kader van 'Ruimte voor ruimte' is de eigenaar van een agrarische loods voornemens deze te verwijderen. Hier komt één woning voor in de plaats. Het plangebied ligt aan de Zeedijk 5F in de gemeente Dordrecht, provincie Zuid-Holland (Figuur 1). Voor deze ruimtelijke ontwikkeling is een bestemmingsplanwijziging nodig. In dit kader dient de beschermde flora en fauna in kaart gebracht te worden.

Figuur 1. De ligging van het plangebied ten opzichte van de bebouwde kom van Dordrecht is aangegeven met een rood kader.

Een flora en fauna quickscan is uitgevoerd om te bepalen of de werkzaamheden effecten kunnen hebben op reeds mogelijk aanwezige beschermde planten en/of dieren. Het verkennende onderzoek brengt de kans op aanwezigheid van beschermde soorten in kaart. Hiermee kunnen beschermde soorten worden uitgesloten, maar in sommige gevallen is vervolgonderzoek nodig om hier meer zekerheid over te krijgen. Indien beschermde soorten worden aangetroffen of verwacht worden aanwezig te zijn dan kan dit leiden tot een ontheffingsaanvraag op de Wet natuurbescherming.

Methodiek

De quickscan richt zich op de beschermde soorten van de Wet natuurbescherming (Wnb) die sinds 1 januari 2017 van kracht is. Het gaat hierbij met name om de soorten van de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn (art. 3.1 en 3.5). De aanwezigheid van deze soorten kan leiden tot een ontheffingsaanvraag. De soorten, die op basis van art. 3.10 van de Wnb beschermd worden, vallen ook binnen de quickscan. Voor deze soorten is op basis van provinciale vrijstellingsbesluiten in veel gevallen geen ontheffing vereist, maar dient wel zorgvuldig gehandeld te worden. De effecten op beschermde natuurgebieden en houtopstanden worden niet behandeld.

In veel gevallen kan op basis van de quickscan de aanwezigheid van beschermde flora en fauna worden vastgesteld of uitgesloten. Het kan echter mogelijk zijn dat vervolgonderzoek nodig is om het voorkomen van een beschermde soort te kunnen bepalen.

De flora en fauna quickscan bestaat uit een bureauonderzoek aangevuld met een veldbezoek. Op basis van de beschikbare gegevens uit openbare bronnen met natuurgegevens en (online) verspreidingsatlassen (o.a. FLORON, 2018; Broekhuizen *et al.*, 2016; SOVON, 2002) is een beeld verkregen van het voorkomen van beschermde soorten in de omgeving.

Vervolgens is het plangebied geïnventariseerd op de aanwezigheid van beschermde en kenmerkende soorten. Het (potentiële) voorkomen van een beschermde plant of dier wordt hierbij zoveel mogelijk in kaart gebracht. Het veldbezoek is uitgevoerd op 25 april 2018. De weersomstandigheden waren voldoende gunstig om een beeld te krijgen van de situatie (bewolgingsgraad 5/8, 13°C en 5Bft. West).

Wet- en regelgeving

Dit onderzoek richt zich op de beschermde soorten uit de Wet natuurbescherming. Deze wet heeft per 1 januari 2017 de Flora- en faunawet, Boswet en Natuurbeschermingswet 1998 vervangen. Hieronder is een overzicht gegeven van de Zorgplicht en verbodsbepalingen in de nieuwe wet.

De Wnb verschilt van de oude wetten in de formulering van de Algemene Zorgplicht en de verbodsbepalingen. Daarnaast verschilt de lijst van beschermde soorten dieren en planten van de Flora- en faunawet.

Algemene Zorgplicht (Art. 1.11)

In beginsel zijn alle in Nederland in het wild levende dieren en planten beschermd. De bescherming wordt vormgegeven door verbodsbepalingen en een algemene Zorgplicht. De Wnb richt zich op de bescherming van soorten en gebieden. Echter, de intrinsieke waarde van elk individueel dier en plant wordt wel erkend. Mensen mogen hier dus niet onzorgvuldig mee omgaan. Vanuit deze gedachte is de Zorgplicht opgesteld:

- *Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.*
- *De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:*
 - *dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,*
 - *indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of*
 - *voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.*

De Zorgplicht is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt.

Verbodsbepalingen (Art. 3.1 t/m 3.10)

De bescherming van planten en dieren is gebaseerd op het 'Nee, tenzij'-principe. Dit wil zeggen, dat in principe werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkelingen geen negatief effect mogen hebben op beschermde flora en fauna, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen reguliere werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen.

Wanneer de activiteiten geen negatief effect hebben op de flora en fauna dan is geen ontheffing nodig. In veel gevallen is dat echter moeilijk vooraf te bepalen. Daarom wordt vaak vooraf het voorkomen van beschermde soorten in kaart gebracht door een ecologisch adviseur. Hiermee wordt niet alleen de aanwezigheid van een soort binnen het plangebied bepaald, maar ook het gebiedsgebruik en daarmee het effect van de activiteiten.

In de Wnb zijn de verbodsbepalingen gekoppeld aan de verschillende beschermde soorten vanuit de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en internationale verdragen. De verbodsbepalingen, die in het kader van een flora en fauna quickscan van belang zijn, worden besproken in Artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb:

Artikel	Verbodsbepalingen
3.1	Het is verboden opzettelijk in het wild levende vogels te doden, te vangen en te verstoren. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, beschadigen, weg te nemen, rapen en onder zicht te hebben. <i>(Soorten genoemd in de Vogelrichtlijn)</i>
3.5	Het is verboden in het wild levende dieren in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden, te vangen, te verstoren. Het is verboden eieren van dieren opzettelijk te vernielen of te rapen. Het is verboden de voortplantingsplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen. Het is verboden planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen. <i>(Soorten genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn)</i>
3.10	Het is verboden in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers opzettelijk te doden, te vangen, de vaste verblijf- en rustplaatsen te beschadigen of te vernielen. Het is verboden vaatplanten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen, of te vernielen. <i>(Aangewezen soorten in de bijlage, onderdeel A & B van de Wet natuurbescherming)</i>

De Wnb deelt beschermde flora en fauna in drie groepen in:

- Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (Vogelrichtlijn).
- Alle internationaal beschermde flora en fauna (die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn).
- Alle nationaal beschermde flora en fauna (die genoemd zijn in Bijlage A & B van Wnb).
- Bij de laatste twee punten gaat het om de bescherming van verschillende inheemse soorten vogels, zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers, sporenplanten en vaatplanten in Nederland.

De drie gedefinieerde groepen hebben hetzelfde beschermingsniveau in de Wnb. Het is noodzakelijk om voor alle ruimtelijke ontwikkelingen en werkzaamheden een ontheffing aan te vragen indien beschermde flora en/of fauna in het plangebied aangetroffen of aangetoond is.

Vogels

Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten worden in beginsel gelijkwaardig beschermd. Het is in het algemeen verboden om vogels te doden, te verontrusten, hun nesten en vaste rust- en verblijfplaatsen te verstoren. In de praktijk gaat het met name om werkzaamheden gedurende het broedseizoen. Buiten het broedseizoen zullen veel activiteiten minder problemen geven voor de meeste vogelsoorten. Uitzondering hierop vormt een selectie aan vogelsoorten die jaarronde bescherming genieten (Ministerie van LNV, 2009). De nesten van deze soorten mogen ook buiten het broedseizoen niet verstoord worden. De jaarrond beschermde vogelsoorten zijn ingedeeld in vijf categorieën. Voor de soorten uit de vijfde categorie geldt alleen onder specifieke omstandigheden een ontheffingsplicht. Deze lijst is samengesteld onder de voormalige Flora- en faunawet, maar blijft (voorlopig) van toepassing binnen de huidige natuurwetgeving.

Voortplantings-, vaste rust- en verblijfplaatsen dieren

Naast de dieren zelf worden ook hun voortplantings-, vaste rust- en verblijfplaatsen beschermd. Onder een voortplantingsplaats wordt niet alleen een nest van een vogel of kolonieverblijf voor vleermuizen verstaan, maar ook de functionele omgeving. Sommige faunasoorten zijn zeer kritisch wat betreft hun foerageerplek of slaapplek. Zij stellen specifieke eisen aan het leefmilieu en kunnen ook moeilijk overschakelen op een veranderde situatie. Indien werkzaamheden invloed hebben op vaste rust- en verblijfplaatsen dient een ontheffing te worden aangevraagd.

Vrijstellingsregeling van de verboden

Voor internationaal en nationaal beschermde soorten geldt in sommige gevallen een algemene

vrijstelling voor werkzaamheden. Iedere provincie heeft apart bepaald welke flora en fauna valt onder deze vrijstellingsregeling (Provinciale Staten van Zuid-Holland, 2016). De vrijstelling geldt voor de volgende werkzaamheden:

- De ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- Bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- Bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- Bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied.

Vallen de activiteiten onder één van deze noemers dan is de vrijstellingsregeling van de verbodsbepalingen van de Wnb van toepassing. Als geen sprake is van dit type werkzaamheden dan is toch een ontheffingsaanvraag nodig. De algemene Zorgplicht blijft in alle gevallen wel van kracht.

Resultaten

Het plangebied aan de Zeedijk 5F in de gemeente Dordrecht is beschreven aan de hand van de landschappelijke en ecologische kenmerken. Vervolgens worden de aangetroffen en, indien van toepassing, de te verwachten soorten behandeld.

Beschrijving plangebied

Het plangebied ligt ten oosten van de bebouwde kom van Dordrecht in het buitengebied (Figuur 1). De Zeedijk ligt ten noorden van de loodsen. Aan de zuidkant van het plangebied is een nieuw natuurgebied 'De nieuwe Dordtse Biesbosch' in aanleg. Dit gebied zal een verbinding vormen tussen de Sliedrechtse Biesbosch en het Brabantse deel van Nationaal Park Biesbosch.

Figuur 2. Vooraanzicht van de loodsen vanaf de Zeedijk.

Figuur 3. De loodsen gezien vanuit westelijke richting met de fruitbomen ernaast.

Het plangebied omvat een tweetal loodsen met aan de voorkant voor een groot deel verharding in de vorm van asfalt en een grasveld (Figuur 2). Aan de rechterkant naast de loodsen staan zes fruitbomen van verschillende formaten. Achter de loodsen en ten oosten van het plangebied liggen omgeploegde akkerpercelen (Figuur 3).

De oostelijke, kleine loods is opgetrokken uit een houten balkenframe met metalen wanden en golfplaten als dak. Deze loods wordt gebruikt als caravanopslag (Figuur 4). De grote, westelijke loods bestaat uit een metalen frame van H-binten en houten balken waar metalen wanden tegenaan zijn gezet en een dak van golfplaten. De grote loods is aan de binnenkant geïsoleerd met isolatiepanelen en wordt gebruikt als garage voor een aantal auto's en opslag van huisraad. Tussen de twee loodsen is een overdekte opslagplaats. Deze heeft geen betonnen vloer en was leeg tijdens het veldbezoek. De loodsen zijn buiten gebruikstijd permanent afgesloten.

Figuur 4. De kleine loods wordt gebruikt als caravanstalling.

Aangetroffen (beschermde) soorten

De aangetroffen (beschermde) soorten worden per soortgroep besproken. Op basis van het voorkomen en biotoop is een inschatting gemaakt van de geschiktheid van de lokale situatie voor beschermde soorten die tijdens het veldbezoek niet actief/aanwezig waren.

Vogels – jaarrond beschermde soorten

Jaarrond beschermde vogels hebben allen bomen of gebouwen nodig om te kunnen nestelen. Tijdens het veldbezoek is bij de woning naast de agrarische loodsen Huismus *Passer domesticus* waargenomen. Deze soort kan bij de woning tot broeden komen. De agrarische loodsen worden niet geschikt geacht als nestgelegenheid voor de jaarrond beschermde Huismus. Deze soort verkiest zijn broedplaats onder dakpannen, maar kan ook andere typen besloten ruimtes bewonen (SOVON, 2002). Het broedhabitat van de Huismus moet voldoen aan een combinatie van een elementen, die ook nog eens binnen een straal van enkele meters (dekking bij voedselbronnen) tot enkele honderden meters (nestplek en voedselbronnen) van elkaar moeten liggen. De combinatie van plekken voor nestgelegenheid, voedsel (voor volwassen en jongen), dekking (stekelige struiken, groenblijvende struiken en klimplanten, coniferen, klimop), plekken voor stofbaden en drinkwater zijn nodig voor een broedgebied. Ontbreekt één van de onderdelen of liggen ze te ver van elkaar verwijderd, dan is de habitat niet geschikt (BIJ12, 2017). Rond de agrarische loodsen ontbreekt elke vorm van dekking door afwezigheid van struiken en bomen. Het grootste deel van de tijd staan de deuren dicht, dus hier is ook geen toegang. Daarnaast is geen activiteit waargenomen van Huismus op of rond de agrarische loodsen, terwijl het broedseizoen bij het veldbezoek al in volle gang was. De agrarische loodsen worden niet geschikt geacht als nestgelegenheid voor de jaarrond beschermde Huismus. Daarmee kan ook een nest van de jaarrond beschermde Gierzwaluw *Apus apus* worden uitgesloten. De loodsen hebben geen openingen die groot genoeg zijn voor deze soort om binnen te komen. Bovendien ontbreekt aan een afgesloten binnenruimte, zoals tussen een dakbeschot en –bedekking (Figuur 5). Hoewel de eerste exemplaren ten tijde van het veldbezoek al teruggekeerd waren uit hun overwinteringsgebieden in Afrika, moest de meerderheid nog terugkeren. De kans op een broedgeval moest dus ingeschat worden op basis van de geschiktheid.

Twee andere jaarrond beschermde vogels, die niet op voorhand uitgesloten konden worden zijn Kerkuil *Tyto alba* en Steenuil *Athene noctua*. Beide uilen broeden in de polders rondom Dordrecht en kunnen gebruikmaken van gebouwen (Sovon, 2018; SOVON, 2002). De loodsen zijn echter vrijwel permanent afgesloten. Vanaf de buitenzijde is geen mogelijkheid voor de uilen om binnen te komen. De fruitbomen naast de loodsen zijn gecontroleerd op aanwezigheid van nesten. Er zijn geen nesten aanwezig in de bomen. Bovendien zijn de bomen vanwege hun geringe formaat ongeschikt voor jaarrond beschermde nesten van roofvogels of uilen.

Vogels – overige soorten

Tijdens het veldbezoek is een Witte Kwikstaart *Motacilla alba* waargenomen in de kleine loods. Deze zangvogel bewoont in Nederland een scala aan landschappen, maar bovenal het platteland met boerderijen, schuren en dorpsranden in de buurt van waterrijke of vochtige plekken (SOVON, 2002). Ze broeden in holtes in stenen muren, onder dakpannen en op dakspanten en balken. Het is onduidelijk of deze vogel opgesloten is, nadat in het weekeinde caravans uit de loods gereden zijn of dat er een kleine toegang is tot de loods via openingen tussen dak en muur. Het is niet uit te sluiten dat er gebroed wordt in deze loods.

In de fruitbomen naast de agrarische loodsen kunnen algemeen voorkomende vogelsoorten als Turkse tortel *Streptopelia decaocto*, Winterkoning *Troglodytes troglodytes* of Merel *Turdus merula* tot broeden komen. De Winterkoning kan in een kleine boomholte broeden, terwijl Turkse tortel en Merel hier een nest van takjes kunnen maken. Deze soorten komen allen voor als broedvogels in het buitengebied van Dordrecht (SOVON, 2002). De kans op een broedgeval in de bomen is niet erg groot, omdat de bomen een beperkte omvang hebben en daardoor weinig dekking bieden. Tijdens het veldbezoek zijn geen nesten aangetroffen en waren geen aanwijzingen voor vogels met een broedterritorium bij de bomen.

Alle broedende vogels zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Voor de bomen naast de agrarische loodsen is het in dat kader belangrijk om te bekijken wanneer de beste tijd is ze te rooien. Voor het afbreken van de loodsen is het belangrijk om in de planning op te nemen dat dit buiten de broedtijd gebeurt.

Figuur 5. De dakplaten worden direct ondersteund door balken (zonder dakbeschoot).

Zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn geen wilde zoogdieren waargenomen. Van de strikt beschermde zoogdieren uit de Wnb moest op basis van de verspreiding en het biotoop vooral rekening gehouden worden met vleermuizen (Broekhuizen *et al.*, 2016). Het terrein is voor een groot deel verhard. Het gazon is te droog en te intensief onderhouden om geschikt te zijn voor de Noordse woelmuis *Microtus oeconomus arenicola*. Het plangebied is ook ongeschikt voor de Bever *Castor fiber*. Beide zoogdieren leven in de naastgelegen Biesbosch en zijn opgenomen in de Europese Habitatrichtlijn.

Voor vleermuizen is het naast de bescherming van de dieren zelf ook van belang om drie gebiedsfuncties te analyseren. Het gaat hierbij om verblijfplaatsen, essentiële foerageergebieden en vaste vliegroutes. Afhankelijk van de soort en tijd van het jaar maken vleermuizen gebruik van gebouwen of bomen om in te verblijven (Limpens *et al.*, 1997).

Verblijfplaatsen kunnen eenvoudig worden uitgesloten op basis van het ontbreken van aanbod van geschikt verblijfplaatsen binnen het plangebied. De agrarische loodsen zijn goed afgesloten en de metalen wanden en daken bevatten geen holtes voor vleermuizenverblijven. De kleine opening waar de Witte kwikstaart doorheen past heeft geen vrije aanvliegmogelijkheid voor vleermuizen. Bovendien is die ruimte zeer beperkt. De dakplaten worden zonder dakbeschoot direct ondersteund door de steunbalken (Figuur 5). De bomen zijn ongeschikt voor een vleermuisverblijf. Mogelijk is er wel een vleermuisverblijf in de nabij gelegen woning. Bomen en bosschages in een tuin vormen een ideale plaats voor vleermuizen om te foerageren. Rond de agrarische loodsen is enkel gras of kale aarde

aanwezig. Dit is minder geschikt foerageergebied voor vleermuizen. De bomen zijn te laag. Over het algemeen gebruiken vleermuizen verblijfplaatsen op drie meter of hoger (Limpens *et al.*, 1997). Het plangebied is in de huidige inrichting weinig geschikt als foerageergebied. Het gazon trekt weinig insecten aan en daarmee is het voedselaanbod gering. Het toekomstige natuurgebied, ten zuiden van het plangebied, zal in de toekomst veel meer foerageermogelijkheden krijgen voor vleermuizen. Vaste vliegroutes van vleermuizen lopen vooral langs lintvormige structuren, zoals bomenrijen en huizenblokken met groene achtertuinen (Limpens *et al.*, 1997). Als gekeken wordt naar de locatie van het plangebied, dan heeft deze niet een specifiek lintvormig karakter. De Zeedijk met zijn bomenrijen is wel geschikt als vliegroute. Deze structuur wordt niet aangetast door de sloop van twee agrarische loodsen en geplande nieuwbouw. Aangenomen kan worden dat door het plangebied geen vaste vliegroute van vleermuizen loopt.

Naast de strikt beschermde soorten, waarvoor een ontheffing nodig is, zijn ook een aantal zoogdieren opgenomen in Art. 3.10. Dit is een lijst van nationaal beschermde soorten, waarvoor elke provincie kan besluiten voor een vrijstellingsregeling. Dit houdt in dat deze soorten vrijgesteld worden van de ontheffingsplicht, maar nog wel de Zorgplicht van toepassing is (Provinciale Staten van Zuid-Holland, 2016).

De aanwezigheid van Egel *Erinaceus europaeus* en marterachtigen, zoals Bunzing *Mustela putorius*, Hermelijn *Mustela erminea* en Wezel *Mustela nivalis* binnen het plangebied kan uitgesloten worden. Deze soorten hebben meer dekking en afwisseling nodig binnen hun leefgebied. Het terrein in en rond het plangebied was netjes opgeruimd en vrij van rommelhoekjes en houtwallen. Daarnaast zijn de loodsen goed afgesloten en enkel open indien een caravan opgehaald wordt en er activiteit van mensen is. Verder kunnen Veldmuis *Microtus arvalis* en Mol *Talpa europaea* voorkomen, maar deze zoogdieren zijn niet opgenomen in Art. 3.10.

Overige soortgroepen

Er is geen water op het terrein aanwezig, waardoor geschikte voortplantingsplaatsen voor (beschermde) amfibieën en leefgebied voor (beschermde) vissen ontbreken. Het gazon vormt het enige stukje groen. Dit wordt intensief onderhouden, waardoor beschermde planten hier kunnen worden uitgesloten. Voor de strikt beschermde soorten van andere soortgroepen wordt het plangebied op basis van het veldbezoek en de literatuurgegevens niet geschikt geacht.

Conclusie en aanbevelingen

In het kader van de 'Ruimte voor ruimte'-regeling is de eigenaar van twee agrarische loodsen van plan deze te slopen. In de plaats van de loodsen wordt één woning gebouwd. Het plangebied ligt aan de Zeedijk 5F in de gemeente Dordrecht, provincie Zuid-Holland. Een flora en fauna quickscan is uitgevoerd om beschermde natuurwaarden in kaart te brengen. Dit verkennende onderzoek was gericht op alle beschermde soorten van de Wet natuurbescherming (Wnb). De flora en fauna quickscan bestond uit een bureaustudie en veldbezoek. Hierbij is het voorkomen van beschermde soorten uit de Wet natuurbescherming zo nauwkeurig mogelijk ingeschat. Dit heeft geleid tot de volgende bevindingen:

Vogels

Binnen het plangebied kan de aanwezigheid van jaar rond beschermde nestplaatsen uitgesloten worden. De selectie aan soorten, die hieronder valt, zijn afhankelijk van bomen of gebouwen om te broeden. De agrarische loodsen zijn nagenoeg geheel afgesloten, waardoor de meeste vogels de binnenruimte niet kunnen bereiken. Tijdens het veldbezoek is de Huismus bij de woning naast de loodsen waargenomen. Bij de loodsen zelf is geen enkele aanwijzing voor een broedgeval gevonden, terwijl het broedseizoen van de soort al in volle gang was. Naast de loodsen staan enkele fruitbomen. Hierin bevonden zich geen nesten en hebben een te beperkte omvang om geschikt te zijn voor jaar rond beschermde vogels. Daarentegen kan niet uitgesloten worden dat algemene broedvogels in de fruitbomen gaan nestelen en Witte kwikstaart in de kleine loods broeden.

Bij de woning naast de loodsen is de Huismus waargenomen. Het is niet uitgesloten dat deze vogel hier broedt. Het verwijderen van de loodsen en realiseren van nieuwbouw heeft geen negatief effect op de woning. De nieuwbouw biedt juist mogelijkheden om extra nestgelegenheid voor deze soort te creëren.

Zoogdieren

De aanwezigheid van de strikt beschermde, ontheffingsplichtige zoogdieren kan uitgesloten worden. Voor Noordse woelmuis en Bever, die in de Biesbosch voorkomen, is geen geschikt biotoop binnen het plangebied aanwezig. Verschillende soorten vleermuizen komen ook in de omgeving van het plangebied voor. Naast de dieren zelf zijn ook de gebiedsfuncties als verblijfplaats, essentieel foerageergebied en vaste vliegroute beschermd. Voor de vleermuizen is geen geschikte verblijfsruimte gevonden. De bomen bevatten geen geschikte holtes en de agrarische loodsen zijn ontoegankelijk. Op basis van de inrichting is het erf weinig aantrekkelijk om te foerageren en is geen begeleidend landschapselement voor een vaste vliegroute aanwezig. De Zeedijk met de dubbele bomenrij is hier wel zeer geschikt voor. De ruimtelijke ontwikkeling in het plangebied heeft geen negatief effect op de mogelijke vliegroute langs de Zeedijk.

De aanwezigheid van nationaal beschermde zoogdieren (art. 3.10 uit de Wnb), zoals Egel en marterachtigen, in het plangebied is tevens uit te sluiten. Het erf biedt te weinig dekking voor een rustplaats van deze dieren.

Overige soortgroepen

Open water ontbreekt op het terrein en het enige groen bestaat uit intensief onderhouden gazon. Voor de strikt beschermde soorten van andere soortgroepen wordt het plangebied op basis van het veldbezoek en de literatuurgegevens niet geschikt geacht.

Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat voor deze ontwikkeling binnen het plangebied geen bezwaren zijn vanuit de Wet natuurbescherming. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Op voorhand konden enkele beschermde soorten niet direct worden uitgesloten vanwege het voorkomen in de omgeving van het plangebied. Uit het veldbezoek bleek dat geen beschermde functies binnen het plangebied aanwezig zijn. De werkzaamheden hebben geen direct effect op beschermde situaties. Bij de uitvoering moeten wel enkele algemene voorzorgsmaatregelen genomen worden.

Vervolgstappen en aanbevelingen

Voor de uitvoering van de huidige plannen is geen vervolgonderzoek of ontheffing op de Wet natuurbescherming nodig, maar gelden wel enkele aandachtspunten voor de uitvoering van de werkzaamheden:

- Alle in Nederland broedende inheemse vogels zijn strikt beschermd en mogen tijdens het broeden niet opzettelijk verstoord worden. De meeste vogels broeden in de periode maart tot en met juli. Het is noodzakelijk de sloop- en kapwerkzaamheden buiten de broedperiode (globaal 15 maart t/m 15 juli) van vogels uit te voeren. Dit voorkomt een negatief effect op broedende vogels en hun nesten. De bescherming heeft geen betrekking op een wettelijke afgebakende periode, maar gaat uit van de broedactiviteit.
- Wanneer toch gekozen wordt om de werkzaamheden in de periode maart tot en met juli uit te voeren dan dient de aanwezigheid van vogelnesten voorafgaand aan de werkzaamheden gecontroleerd te worden. Indien vogelnesten aangetroffen worden dan moeten de werkzaamheden nabij het nest uitgesteld te worden totdat de jongen uitgevlogen zijn of dient een verstoringsvrije zone rond het nest opgesteld te worden.
- Tijdens de bouwwerkzaamheden mogen de bomenrijen op de Zeedijk tussen zonsondergang en zonsopkomst niet verlicht worden. Sterke verlichting kan een negatief effect hebben op het gebruik als vaste vliegroute door vleermuizen. Dit verbod geldt voor de periode van het jaar dat vleermuizen actief zijn. Dit is globaal van april tot en met half november, maar afhankelijk van het weer kan dit seizoen langer of korter zijn.
- *Natuur inclusief bouwen*
Aanbevolen wordt om bij de nieuwbouwwoningen voorzieningen op te nemen voor vleermuizen, Gierzwaluw en Huismus. Deze kunnen bestaan uit een geschikte spouwmuur met invliegopeningen (open stootvoegen) en afgedekt isolatiemateriaal of speciaal voor vleermuizen ontworpen inbouwkasten in de spouwmuren. Voor Gierzwaluw Huismus kunnen nestkasten aan de gevel, speciale dakpannen op het dakvlak of een Vogelvide® in de dakgoot geplaatst worden. Dit geen wettelijke verplichting, maar een suggestie om een positieve bijdrage te leveren aan de populaties van beschermde (en soms bedreigde) soorten. Natuurinclusief bouwen levert een positieve bijdrage aan de biodiversiteit en het woongenot (Vink, Vollaard & de Zwarte, 2017).

Literatuur

BIJ12. 2017. *Kennisdocument Huismus Passer domesticus*. Versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., Canters, K.J. & J.C. Buijs (red). 2016. *Atlas van de Nederlandse zoogdieren – Natuur van Nederland 12*. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

FLORON. 2018. *NDFF Verspreidingsatlas planten*. Verkregen via <https://www.verspreidingsatlas.nl/planten>, geraadpleegd op 24 april 2018. Nationale Databank Flora en Fauna, Nijmegen.

Limpens, H., Mostert, K. & W. Bongers (red). 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen*. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Ministerie van Landbouw, Natuurbehoud en Visserij. 2009. *Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen*. 26 augustus 2009. Brief Dienst Regelingen, Den Haag.

Provinciale Staten van Zuid-Holland. 2016. *Besluit van Provinciale Staten van Zuid-Holland van 9 November 2016, tot vaststelling van de Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland, met nummer 6949*. Provinciaal Blad Nr. 6788, 20 december 2016. Provincie Zuid-Holland, Den Haag.

SOVON Vogelonderzoek Nederland. 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 – Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Sovon. 2018. *Voorlopige verspreidingskaart broedseizoen*. Verkregen via <http://www.vogelatlas.nl/atlas/soorten/deel/B>, geraadpleegd op 24 april 2018. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Vink, J., Vollaard, J. & N. de Zwarte. 2017. *Stadsnatuur maken/Making Urban Nature*. Nai010 uitgevers, Rotterdam.

Flora en fauna quickscan Zeedijk 5F te Dordrecht

Status uitgave Definitief
Rapport nr. 2018-N14
Auteurs Evelien van Doorn (Nature4All) & Sander D. Elzerman (Elzerman Ecologisch Advies)
Datum uitgave 17 mei 2018

Foto's Evelien van Doorn
Kaartmateriaal OpenStreetMap-auteurs 2018 (CC BY-SA)

Projectnr. 2018028
Opdrachtgever Dhr. Marco Stehouwer (Visserstuin 163, 3319 LN Dordrecht)

© Elzerman Ecologisch Advies
Leeuwerik 20
3299 BZ Maasdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende. Elzerman Ecologisch Advies kan door de opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.